

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

આર/સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ અપિલકેશન નં. ૪૩૪૬/૨૦૧૭

વિથ

આર/સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ અપિલકેશન નં. ૪૩૪૪/૨૦૧૭

વિથ

આર/સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ અપિલકેશન નં. ૪૩૪૭/૨૦૧૭

વિથ

આર/સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ અપિલકેશન નં. ૪૩૪૮/૨૦૧૭

વિથ

આર/સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ અપિલકેશન નં. ૪૭૩૦/૨૦૧૭

વિથ

આર/સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ અપ્લિકેશન નં. ૬૧૮૧/૨૦૧૭

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ.એસ. સુપેહિયા

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના રીપોર્ટ્સને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી છે?	ના
૨	રીપોર્ટરને મોકલવામાં આવે કે નહીં?	હા
૩	શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?	ના
૪	શું આ કેસમાં ભારતીય બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલ કોઈ હુકમના અર્થઘટન અંગે કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સમાયેલ છે?	ના

સર્વાલક્ષ્મી પેપર લિમિટેડ અને અન્ય ૫

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય ૧

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર(ઓ) નં. ૧, ૨, ૩, ૪, ૫, ૬ વતી શ્રી પી.પી. મજમુદાર (૫૨૮૪)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૨ વતી શ્રી અમિત એમ. નાયર (૫૮૯૫)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ વતી શ્રી હાર્દિક સોની, એ.પી.પી.

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ.એસ. સુપેહિયા

તારીખ: ૧૮/૦૭/૨૦૧૯

સંયુક્ત મૌખિક ચુકાદો

ડ્રાફ્ટ સુધારો મંજૂર કરવામાં આવે છે. ડ્રાફ્ટની શરતો મુજબ સુધારો તુરંત જ અમલમાં મૂકવાનો રહેશે.

(૧) જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ, ફર્સ્ટ ક્લાસ, વડોદરા સમક્ષ પેનિંગ મૂળ ફરિયાદી-સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલ ફોજદારી ફરિયાદ નં. ૧૧૦૫૫/૨૦૧૬ તેમજ તેના પર જારી કરાયેલ પ્રોસેસ અને અન્ય પરિણામી કાર્યવાહીઓને રદ કરવાની અરજ સાથે હાલની પિટિશનો દાખલ કરવામાં આવી છે.

(૨) આ તમામ પિટિશનોમાં સમાન મુદ્દો ઉપસ્થિત થતો હોવાથી, તેને સાથે રાખીને સાંભળવામાં આવી છે અને સંયુક્ત ચુકાદા દ્વારા તેનો નિર્ણય કરવામાં આવે છે.

(૩) હકીકતો સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ અપ્લિકેશન નં. ૪૩૪૪/૨૦૧૭ માંથી લેવામાં આવી છે.

૩.૧) સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા વાદગ્રસ્ત ફોજદારી ફરિયાદ દાખલ કરવામાં આવી છે જેમાં અન્ય બાબતોની સાથે (ઇન્ટર અલીયા) એવો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે કે, અરજદાર-કંપની સામાવાળા નં. ૨-કંપનીની ગ્રાહક છે અને તેમની વચ્ચે ચાલુ વ્યવહારો હોવાથી સામાવાળા-કંપનીનું અરજદાર-કંપની સાથે ચાલુ ખાતું રાખવામાં આવતું હતું. એવો આક્ષેપ છે કે ઊંચી કિંમતના મોટા જથ્થામાં માલની ખરીદી માટે ઓર્ડર આપવામાં આવ્યા હતા અને સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા હંમેશા આવા ઓર્ડર મુજબ માલ પૂરો પાડવામાં આવતો હતો. વધુમાં એવો આક્ષેપ છે કે જૂન ૨૦૧૪ થી ઓક્ટોબર ૨૦૧૪ વચ્ચેના સમયગાળા દરમિયાન માલની ડિલિવરી કરવામાં આવી હતી અને અરજદાર-કંપનીએ માર્ચ ૨૦૧૫ માં ફરિયાદીને દરેક રૂ. ૫,૦૦,૦૦૦/- ની રકમના બે ચેક આપ્યા હતા. સદર ચેક અનુક્રમે તારીખ ૧૮.૦૭.૨૦૧૫ અને ૦૧.૦૮.૨૦૧૫ ના હતા. વધુમાં એવો આક્ષેપ છે કે અરજદાર-કંપની વતી અરજદારો નં. ૨ અને ૩ દ્વારા સામાવાળા-કંપનીને આ ચેક આપવામાં આવ્યા હતા. તારીખ ૧૮.૦૭.૨૦૧૫ નો ચેક તારીખ ૨૮.૦૭.૨૦૧૫ ના રોજ જમા કરવામાં આવ્યો હતો અને તે તારીખ ૩૦.૦૭.૨૦૧૫ ના રોજ ડ્રોઅર/ડ્રોઇ બેંકનો સંપર્ક કરવા અને તેને ફરીથી રજૂ કરવાના શેરા સાથે પરત આવ્યો હતો. ત્યારબાદ, સદર ચેક ફરીથી જમા કરવામાં આવ્યો હતો અને તે તારીખ ૧૮.૦૮.૨૦૧૫ ના રિટર્ન મેમો સાથે “ફંડ્સ

અપૂરતું” (“funds insufficient”) ના શેરા સાથે વણવટાવ્યો (અસ્વીકૃત થઈને) પરત આવ્યો હતો.

૩.૨) ઉપરોક્ત ફરિયાદમાં વધુમાં એવો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે કે ત્યારબાદ અરજદાર-કંપનીના અધિકારીએ સામાવાળા-કંપનીને તારીખ ૧૮.૦૭.૨૦૧૫ નો ચેક ફરીથી જમા કરાવવા અને તારીખ ૦૧.૦૮.૨૦૧૫ નો ચેક પણ જમા કરાવવા જણાવ્યું હતું. એવો પણ આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે કે તારીખ ૩૧.૦૮.૨૦૧૫ ની સ્થિતિએ અરજદારો દ્વારા રૂ. ૧,૨૩,૪૫,૦૧૦/- ની રકમ ચૂકવવાપાત્ર અને બાકી નીકળતી હતી.

૩.૩) એવો આક્ષેપ છે કે ત્યારબાદ તારીખ ૦૭.૦૮.૨૦૧૫ ના રોજ સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા બંને ચેક ફરીથી જમા કરાવવામાં આવ્યા હતા અને દરેક ચેક તારીખ ૦૮.૦૮.૨૦૧૫ ના રિટર્ન મેમો સાથે “વ્યવસ્થા કરતાં વધુ” (“exceeds arrangements”) ના શેરા સાથે પરત આવ્યા હતા. એવો આક્ષેપ છે કે ત્યારબાદ, સામાવાળા-કંપનીએ નેગોશિયેબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ્સ એક્ટ, ૧૮૮૧ (ટૂંકમાં ‘એન.આઇ. એક્ટ’) ની કલમ ૧૩૮ હેઠળ તારીખ ૨૨.૦૮.૨૦૧૫ ની વૈધાનિક નોટિસ પાઠવી હતી. ત્યારબાદ, તારીખ ૨૮.૦૮.૨૦૧૫ ના રોજ અરજદાર-કંપની વતી સદર નોટિસનો જવાબ આપવામાં આવ્યો હતો. એવો આક્ષેપ છે કે ચેકની રકમ ચૂકવવામાં ન આવી હોવાથી, ઉપરોક્ત ફરિયાદ દાખલ કરવામાં આવી છે જેમાં પ્રોસેસ જારી કરવામાં આવી છે.

(જ) અરજદારો તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ શ્રી પી.પી. મજમુદારે રજૂઆત કરી છે કે અરજદાર-કંપની વતી ઉપરોક્ત નોટિસનો તારીખ ૨૯.૦૮.૨૦૧૫ નો જવાબ આપવામાં આવ્યો છે જેમાં અન્ય બાબતોની સાથે (ઇન્ટર અલીયા) એવી તકરાર લેવામાં આવી છે કે અરજદાર-કંપની એક માંદી ઔદ્યોગિક કંપની (સિક ઇન્ડસ્ટ્રિયલ કંપની) છે અને તેનો કેસ બોર્ડ ફોર ઇન્ડસ્ટ્રિયલ એન્ડ ફાયનાન્સિયલ રિકન્સ્ટ્રક્શન (બી.આઇ.એફ.આર.) સમક્ષ કેસ નં. ૭/૨૦૧૫ તરીકે વિધિવત નોંધાયેલ છે. તેમણે રજૂઆત કરી છે કે તારીખ ૧૩.૦૮.૨૦૧૫ ના પત્ર દ્વારા, બી.આઇ.એફ.આર. ના રજિસ્ટ્રારે અરજદાર-કંપનીને બી.આઇ.એફ.આર. ની સંમતિ વિના અરજદાર-કંપનીની કોઈપણ સ્થાવર મિલકતોનો કોઈપણ રીતે નિકાલ કરવા કે તબદીલ કરવા પર પ્રતિબંધ મૂક્યો છે. તેમણે સિક ઇન્ડસ્ટ્રિયલ કંપનીઝ (સ્પેશિયલ પ્રોવિઝન્સ) એક્ટ, ૧૯૮૫ ની કલમ ૨૨(૧) તેમજ કલમ ૨૨એ તરફ પણ આ અદાલતનું ધ્યાન દોર્યું છે અને એવી રજૂઆત કરી છે કે તારીખ ૧૩.૦૮.૨૦૧૫ ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલ મનાઈ હુકમને ધ્યાને લેતાં, વાદગ્રસ્ત ફોજદારી કેસ નં. ૧૧૦૫૫/૨૦૧૬ અને પ્રોસેસને રદબાતલ અને બાતલ ઠરાવવાની જરૂર છે.

જ.૧) અરજદારો વતી વિદ્વાન વકીલ શ્રી મજમુદારે વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે અરજદારો દ્વારા જ્યાં ચેક આપવામાં આવ્યા હતા ત્યાં લાદવામાં આવેલ કોઈ વર્તમાન કાયદેસરનું દેવું કે જવાબદારી અસ્તિત્વમાં ન હતી. તેમણે નોટિસના પ્રત્યુત્તરમાં અરજદારો દ્વારા આપવામાં આવેલ જવાબ તરફ પણ આ અદાલતનું

ધ્યાન દોર્યું છે. તેમણે વધુમાં એવી રજૂઆત કરી છે કે માલ શાખ (ઉધાર) પર વેચવામાં આવ્યો હતો અને સામાવાળા નં. ૨ ને પોસ્ટ-ડેટેડ ચેક આપવામાં આવ્યા હતા, અને તેથી, કોઈ જવાબદારી ઉપસ્થિત થતી ન હતી. આ બાબત અરજદારોના નિયંત્રણ બહારની હોવાથી, ચેક વણવટાવ્યા (અસ્વીકૃત થઈને) પરત આવ્યા હતા.

જ.૨) પોતાની રજૂઆતોના સમર્થનમાં, અરજદારો વતી વિદ્વાન વકીલ શ્રી મજમુદારે ક્રિ. એમ.સી. નં. ૧૪૫ અને ૧૪૬/૨૦૦૯ માં પસાર કરાયેલ દિલ્લી હાઈકોર્ટના તારીખ ૨૧.૦૧.૨૦૧૦ ના ચુકાદા પર, જયપુર સિન્ટેક્સ લિમિટેડ અને અન્ય વિરુદ્ધ રાજસ્થાન રાજ્ય અને અન્ય ના કેસમાં રાજસ્થાન હાઈકોર્ટના ચુકાદા પર અને તારીખ ૦૭.૦૪.૨૦૧૪ ના રોજ ફોજદારી અપીલ નં. ૮૩૦/૨૦૧૪ માં પસાર કરાયેલ મેસર્સ ઈન્ડસ એરવેઝ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ અને અન્ય વિરુદ્ધ મેસર્સ મેગ્નમ એવિએશન પ્રાઇવેટ લિમિટેડ અને અન્ય ના કેસમાં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદા પર આધાર રાખ્યો છે અને એવી રજૂઆત કરી છે કે અરજદારો દ્વારા આપવામાં આવેલ પોસ્ટ-ડેટેડ ચેક કાયદેસર રીતે વસૂલવાપાત્ર હેવું અથવા અન્ય જવાબદારી ચૂકવવા માટે ગણી શકાય નહીં, અને આવા ચેક વણવટાવ્યા (અસ્વીકૃત) થવાથી એન.આઇ. એક્ટની કલમ ૧૩૮ હેઠળનો ગુનો બનતો નથી. આમ, તેમણે રજૂઆત કરી છે કે વાદગ્રસ્ત ફોજદારી કેસ અને અન્ય પરિણામી કાર્યવાહીઓને રદબાતલ અને બાતલ ઠરાવવાની જરૂર છે.

(પ) શરૂઆતમાં જ, સામાવાળા નં. ૨ તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ શ્રી અમિત નાયરે એવી રજૂઆત કરી છે કે જ્યાં સુધી હાલના આરોપી નં. ૫ એટલે કે હાલના અરજદાર નં. ૫-શ્રીનિવાસન શ્રીનિવાસ રાઘવનનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી તેઓ ફોજદારી કેસ પર ભાર મૂકશે નહીં (આગળ ચલાવવા માંગતા નથી). તેમણે રજૂઆત કરી છે કે કુસુમ ઇન્ગોટ્સ એન્ડ એલોય્સ લિમિટેડ વિરુદ્ધ પેત્રાર પીટરસન સિક્યોરિટીઝ લિમિટેડ અને અન્ય, (૨૦૦૨) ૨ એસ.સી.સી. ૭૪૫ ના કેસમાં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા પ્રતિપાદિત કરવામાં આવેલ કાયદાને ધ્યાને લેતાં આ પિટિશનો ગ્રાહ્ય રાખી શકાય નહીં. તેમણે રજૂઆત કરી છે કે આ તબક્કે હકીકતના વિવિધ વિવાદિત પ્રશ્નો રહેલા છે અને તેથી, નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતના અવલોકનો મુજબ, અરજદારો માટે તારીખ ૧૩.૦૮.૨૦૧૫ ના પત્ર/હુકમના સિકા (SICA) ની કલમ ૨૨ હેઠળના પ્રતિબંધનો બચાવ લેવાનો વિકલ્પ હંમેશા ખુલ્લો છે. તેમના દ્વારા એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે આ અદાલત સમક્ષ પેવિંગ રહેલા તમામ મુદ્દાઓની તપાસ મેજિસ્ટ્રેટ કરી શકે છે અને હકીકતના વિવાદિત પ્રશ્નો રહેલા હોવાથી, પિટિશનો ફગાવી દેવાને પાત્ર છે. પોતાની રજૂઆતોના સમર્થનમાં, તેમણે ઋતુરાજ આયુર્વેદિક ગૃહ ઉદ્યોગ વિરુદ્ધ નવનીતલાલ એન્ડ કંપની, ૨૦૧૭ (૨) જી.એલ.એચ. ૩૧૨ ના કેસમાં આ અદાલતના ચુકાદા પર અને બી.એસ.આઈ. લિમિટેડ વિરુદ્ધ ગિફ્ટ હોલિંગ્સ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ, ૨૦૦૦ (૦) જી.એલ.એચ.ઈ.એલ.-એસ.સી. ૪૧૮૭ ના કેસમાં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદા પર આધાર રાખ્યો છે અને એવી રજૂઆત કરી છે કે સિકા (SICA) ની કલમ ૨૨(૧) હેઠળની કાર્યવાહી એન.આઈ. એક્ટની

કલમ ૧૪૨ હેઠળ વિધિવત દાખલ કરાયેલ ફોજદારી ફરિયાદની ફોજદારી કાર્યવાહીને અવરોધી શકે નહીં.

(૬) મેં સંબંધિત પક્ષકારો તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા છે. મેં વિદ્વાન વકીલો દ્વારા નિર્દેશિત કરવામાં આવેલ દસ્તાવેજોનું પણ અવલોકન કર્યું છે.

(૭) સામાવાળા નં. ૨ ના વિદ્વાન વકીલ હાલના આરોપી નં. ૫ એટલે કે અરજદાર નં. ૫-શ્રીનિવાસન શ્રીનિવાસ રાઘવન પૂરતો ફોજદારી કેસ આગળ ચલાવવા માંગતા ન હોવાથી (તેના પર ભાર મૂકતા ન હોવાથી), હાલની રિટ અપ્લિકેશન બાકીના આરોપીઓ પૂરતી મર્યાદિત રહે છે.

(૮) માત્ર જે પ્રશ્ન અંગે વિચારણા કરવાની જરૂર છે તે એ છે કે શું સિકા (SICA) ની કલમ ૨૨ નો પ્રતિબંધ અને તે હેઠળ પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૧૩.૦૮.૨૦૧૫ નો પત્ર/હુકમ એન.આઇ. એક્ટની કલમ ૧૩૮ હેઠળ નોંધાયેલા ફોજદારી કેસને લાગુ પડશે કે કેમ.

(૯) કુસુમ ઇન્ગોટ્સ એન્ડ એલોય્સ લિમિટેડ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદાને ધ્યાને લેતાં આ મુદ્દો હવે પૂર્વનિર્ણિત છે (રેસ ઇન્ટેગ્રા રહ્યો નથી). નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે આ મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

“૧૬. અપીલકર્તાઓ વતી એવી તકરાર કરવામાં આવી હતી કે જો ફોજદારી કેસ આગળ ચલાવવામાં આવે અને અપીલકર્તાઓને દોષિત

ઠેરવીને દંડની સજા કરવામાં આવે તો કંપનીની અસ્કયામતોમાંથી દંડની રકમ વસૂલ કરવી જરૂરી બનશે જે સિકા (SICA) ની કલમ ૨૨ ની જોગવાઈઓને જોતાં અસ્વીકાર્ય ગણાશે. આ તકરારને નકારી કાઢવામાં અમને કોઈ ખચકાટ નથી. વાસ્તવમાં આ જ તકરાર અંગે અમારા દ્વારા મેસર્સ બી.એસ.આઈ. લિમિટેડ વિરુદ્ધ ગિફ્ટ હોલિંગ્સ, (ફોજદારી અપીલ નં. ૮૪૭/૧૯૯૯) માં વિગતવાર વિચારણા કરવામાં આવી હતી અને તેને ફગાવી દેવામાં આવી હતી. અમારા સુવિચારિત મત મુજબ આ તકરાર અપરિપક્વ અને અવાસ્તવિક (દૂરંદેશી વિનાની) છે કારણ કે આરોપી કંપની અથવા તેના ડિરેક્ટરો પાસેથી દંડ વસૂલ કરવાનો પ્રસંગ માત્ર ત્યારે જ ઉપસ્થિત થશે જો તેઓ દોષિત ઠરે અને તેમની સામે દંડની સજા લાદવામાં આવે. તે એવું ઠરાવવાનો કોઈ આધાર નથી કે ફોજદારી કાર્યવાહીને પ્રારંભમાં જ બંધ કરી દેવી જોઈએ.

૧૭. આ સંબંધમાં અપીલકર્તા વતી અન્ય એક તકરાર એવી ઉઠાવવામાં આવી હતી કે જો કંપનીના ડિરેક્ટરો દોષિત ઠરવા પર તેમની ધરપકડ કરવામાં આવે અને જેલમાં રાખવામાં આવે તો કંપનીના પુનર્નિર્માણ/પુનરુત્થાન માટે બી.આઈ.એફ.આર. ના પ્રયાસો શક્ય બનશે નહીં અને તે સંજોગોમાં બી.આઈ.એફ.આર. દ્વારા તપાસનો મૂળ હેતુ જ નિષ્ફળ જશે. આ તકરાર ઘણી અસંભવિત છે અને આશંકા દૂરની છે. અમે સદર તકરારને નકારી કાઢીએ છીએ.

૧૮. અમારા સુવિચારિત મત મુજબ સિકા (SICA) ની કલમ ૨૨ કોઈ કંપની અથવા તેના ડિરેક્ટરો સામે એન.આઈ. એક્ટની કલમ ૧૩૮ હેઠળના ગુનાના આક્ષેપો પર ફોજદારી કેસ દાખલ કરવા અને આગળ ચલાવવા માટે કોઈ કાનૂની અવરોધ ઊભો કરતી નથી. સદર કલમનું અમે જે રીતે વાંચન કરીએ છીએ તે મુજબ તે માત્ર કંપનીના દેવાની વસૂલાત માટે કંપનીની અસ્કયામતોના નિકાલ સામે જ પ્રતિબંધ ઊભો કરે છે. આવા પ્રતિબંધનો હેતુ લેણદારોની લેણી રકમની વસૂલાત માટે કંપનીની અસ્કયામતો જમ થતી કે વેચાતી અટકાવીને તેનું રક્ષણ કરવાનો છે. સદર કલમ કંપની અથવા તેના ડિરેક્ટરો દ્વારા અન્ય વ્યક્તિઓને તેમની કાયદેસર રીતે વસૂલવાપાત્ર લેણી રકમની પૂર્તિ માટે નાણાં ચૂકવવા પર પ્રતિબંધ મૂકતી નથી.

૧૯. જે પ્રશ્ન વિચારવાનો બાકી રહે છે તે એ છે કે શું સિકા (SICA) ની કલમ ૨૨એ એન.આઈ. એક્ટની કલમ ૧૩૮ હેઠળના ગુના માટેના ફોજદારી કેસને અસર કરે છે કે કેમ. સદર કલમમાં બોર્ડને માંદી ઔદ્યોગિક કંપનીને બોર્ડની સંમતિ વિના તેની કોઈપણ અસ્કયામતોનો નિકાલ ન કરવાનો લેખિતમાં નિર્દેશ આપતો હુકમ કરવાની સત્તા આપતી જોગવાઈ કરવામાં આવી છે - (એ) કલમ ૧૮ હેઠળ યોજના તૈયાર કરવા અથવા તેની વિચારણા કરવાના સમયગાળા દરમિયાન; અને (બી) કલમ ૨૦ ના પેટા-કલમ (૧) હેઠળ બોર્ડ દ્વારા કંપનીના ફંડચા (વાઈબિંડિંગ અપ) માટે અભિપ્રાય નોંધવાથી શરૂ કરીને સંબંધિત હાઈકોર્ટ સમક્ષ ફંડચાને લગતી

કાર્યવાહી શરૂ થવા સુધીના સમયગાળા દરમિયાન. બોર્ડ દ્વારા આ સત્તાનો ઉપયોગ એ શરતને આધીન છે કે બોર્ડનો એવો અભિપ્રાય હોય કે માંદી ઔદ્યોગિક કંપની અથવા તેના લેણદારો કે શેરધારકોના હિતમાં અથવા જાહેર હિતમાં આવો નિર્દેશ જરૂરી છે. એવા કેસમાં જેમાં બી.આઈ.એફ.આર. એ કંપનીને 'માંદી' જાહેર કરતો પોતાનો અહેવાલ રજૂ કર્યો હોય અને કલમ ૨૨-એ હેઠળ કંપની અથવા તેના ડિરેક્ટરોને બોર્ડની સંમતિ વિના તેની કોઈપણ અસ્કયામતોનો નિકાલ ન કરવા અંગેનો નિર્દેશ પણ જારી કર્યો હોય, ત્યારે અપીલકર્તાઓ વતી કરવામાં આવેલી એવી તકરાર કે બી.આઈ.એફ.આર. દ્વારા પસાર કરાયેલ મનાઈ હુકમ અમલમાં રહે તે સમયગાળા દરમિયાન એન.આઈ. એક્ટની કલમ ૧૩૮ હેઠળના કથિત ગુના માટે ફોજદારી કેસ દાખલ કરી શકાય નહીં, તેને સીધી રીતે નકારી શકાય નહીં. આ તકરાર સ્વીકારી શકાય કે કેમ તેનો આધાર કેસની હકીકતો અને સંજોગો પર રહેશે. ઉદાહરણ તરીકે લઈએ તો, જે તારીખે ચેક લખવામાં આવ્યો હતો તે પહેલાં અથવા નોટિસ પછીના ૧૫ દિવસની વૈધાનિક મુદત પૂરી થાય તે પહેલાં, કંપની સામે કલમ ૨૨-એ હેઠળ બી.આઈ.એફ.આર. નો મનાઈ હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો હોય તો એવું કહી શકાય નહીં કે એન.આઈ. એક્ટની કલમ ૧૩૮ હેઠળનો ગુનો પૂર્ણ થયો હતો. આવા કેસમાં વ્યાજબી રીતે એમ કહી શકાય કે બેંક દ્વારા ચેક અસ્વીકૃત થવો અને કંપની અને/અથવા તેના ડિરેક્ટરો દ્વારા રકમની ચૂકવણી કરવામાં નિષ્ફળ જવું એ આરોપીઓના નિયંત્રણ બહારના

કારણોસર છે. એવી તકરાર પણ કરી શકાય કે બી.આઈ.એફ.આર. દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ પ્રતિબંધના હુકમને ધ્યાને લેતાં ફરિયાદી દ્વારા માંગવામાં આવેલી રકમ કંપનીની અસ્કયામતોમાંથી વસૂલવાપાત્ર નથી. આવા સંજોગોમાં એવું ઠરાવવું અન્યાયી અને અનુચિત તથા કાયદાના આશય અને હેતુ વિરુદ્ધ હશે કે ડિરેક્ટરોને ફોજદારી કેસમાં ટ્રાયલનો સામનો કરવાની ફરજ પાડવી જોઈએ.

૨૦. ઉપર નોંધેલા સંજોગો સિવાય, ફોજદારી કાર્યવાહી રદ કરવાની અરજ અથવા કાર્યવાહી મોકૂફ રાખવાની તરફેણમાં અપીલકર્તાઓના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી તકરારોને સ્વીકારવા માટે અમને કોઈ યોગ્ય કારણ જણાતું નથી. જે વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ કેસો પેન્ડિંગ છે તેમની સમક્ષ આ સંબંધમાં સુસંગત સામગ્રી રજૂ કરવાનો અપીલકર્તાઓ માટે વિકલ્પ ખુલ્લો રહેશે અને વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટ આ ચુકાદામાં કરવામાં આવેલી ચર્ચાઓને ધ્યાનમાં રાખીને બાબતની તપાસ કરશે. અમે સ્પષ્ટ કરીએ છીએ કે કોઈ ચોક્કસ કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં એન.આઈ. એક્ટની કલમ ૧૩૮ લાગુ પડે છે કે નહીં તે પ્રશ્ન અમે વિચાર્યો નથી, કારણ કે તે રેકર્ડ પરના પુરાવાના આધારે કેસના યોગ્ય તબક્કે અદાલત દ્વારા વિચારવાનો પ્રશ્ન છે. ઉપરોક્ત શરતો અનુસાર અપીલોનો નિકાલ કરવામાં આવે છે.”

સર્વોચ્ચ અદાલતે ફોજદારી કાર્યવાહી રદ કરવાનો ઇનકાર કર્યો છે અને જણાવ્યું છે કે જે મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ કેસો પેન્ડિંગ છે તેમના દ્વારા તમામ સુસંગત સામગ્રીની તપાસ કરી શકાય છે અને મેજિસ્ટ્રેટને ચુકાદામાં કરવામાં આવેલી ચર્ચાઓને ધ્યાનમાં રાખીને બાબતની તપાસ કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો.

(૧૦) આ તબક્કે, સંપેક્ષી સત્યનારાયણ રાવ વિરુદ્ધ ઇન્ડિયન રિન્યુએબલ એનર્જી ડેવલપમેન્ટ એજન્સી લિમિટેડ, (૨૦૧૬) ૧૦ એસ.સી.સી. ૪૫૮ ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદાનો સંદર્ભ લેવો ઉચિત રહેશે, જેમાં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે અગાઉથી ચૂકવાયેલ લોનની રકમના હમ્પની ચુકવણી પેટે પોસ્ટ-ડેટેડ ચેકને 'જામીનગીરી' ('સિક્યોરિટી') તરીકે ગણી શકાય કે કેમ તે મુદ્દાની તપાસ કરતી વખતે આ મુજબ ઠરાવ્યું છે:

“૧૬. આ અદાલતના ઉપરોક્ત અવલોકનો પરથી સ્પષ્ટ થાય છે તેમ, એ સુસ્થાપિત છે કે રદ કરવાની પિટિશન સાથે કામ કરતી વખતે, અદાલતે સામાન્ય રીતે ફરિયાદના કથનોના આધારે આગળ વધવાનું હોય છે. આ તબક્કે આરોપીના બચાવને ધ્યાને લઈ શકાય નહીં. રદ કરવાની અરજ ધ્યાને લેતી અદાલત હકીકતના વિવાદિત પ્રશ્ન પર નિર્ણય કરતી નથી.

૧૭. રંગપ્પા વિરુદ્ધ શ્રી મોહન માં, આ અદાલતે ઠરાવ્યું હતું કે એકવાર ચેક આપવાનું અને તેના પરની સહી સ્વીકારવામાં આવે, ત્યારે ચેક ધારકની તરફેણમાં કાયદેસર રીતે વસૂલવાપાત્ર દેવાની ધારણા ઉપસ્થિત થાય છે. સદર ધારણાનું ખંડન કરવાનું આરોપીના શિરે છે, જોકે આરોપીએ

પોતાના પુરાવા રજૂ કરવાની જરૂર નથી અને તે ફરિયાદી દ્વારા રજૂ કરાયેલ સામગ્રી પર આધાર રાખી શકે છે. તેમ છતાં, આરોપીનું માત્ર નિવેદન સદર ધારણાનું ખંડન કરવા માટે પૂરતું ન હોઈ શકે. પોસ્ટ-ડેટેડ ચેક એ ચૂકવણીનો સુપ્રતિષ્ઠિત (સુમાન્ય) પ્રકાર છે.”

આમ, નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે ઠરાવ્યું છે કે રદ કરવાની પિટિશનમાં, અદાલત સામાન્ય રીતે ફરિયાદમાંના કથનોના આધારે આગળ વધે છે અને આ તબક્કે આરોપીના બચાવને ધ્યાને લઈ શકાય નહીં અને અદાલત હકીકતના વિવાદિત પ્રશ્ન પર નિર્ણય કરી શકે નહીં.

(૧૧) એચ.એમ.ટી. વોચીસ લિમિટેડ વિરુદ્ધ એમ.એ. અઈદા અને અન્ય, (૨૦૧૫) ૧૧ એસ.સી.સી. ૭૭૬ ના કેસમાં, નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે ઠરાવ્યું છે કે ગુનો બનતો નથી તેવા નિષ્કર્ષ પર આવવા માટે હાઈકોર્ટે ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતા, ૧૯૭૩ ની કલમ ૪૮૨ હેઠળની પિટિશનમાં હકીકતના વિવાદિત પ્રશ્નો પર પોતાનો મત વ્યક્ત કરવો જોઈએ નહીં. નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે **એચ.એમ.ટી. વોચીસ લિમિટેડ (ઉપર મુજબ)** ના કેસમાં આ મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

“૧૦. પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા પછી, અમારો એવો મત છે કે આરોપીએ (સામાવાળા નં. ૧) હકીકતલક્ષી બચાવ લઈને હાઈકોર્ટ સમક્ષ ફોજદારી ફરિયાદ કેસોની કાર્યવાહીને પડકારી હતી. ચેક જામીનગીરી (સિક્યોરિટી) તરીકે આપવામાં આવ્યા હતા કે નહીં, અથવા

બાકી લેણી જવાબદારી હતી કે નહીં તે હકીકતનો પ્રશ્ન છે જે પક્ષકારોના પુરાવા નોંધ્યા પછી ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા જ નક્કી કરી શકાયો હોત. અમારા મતે, ગુનો બનતો નથી તેવા નિષ્કર્ષ પર આવવા માટે ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળની પિટિશનમાં હાઇકોર્ટે હકીકતના વિવાદિત પ્રશ્નો પર પોતાનો મત વ્યક્ત કરવો જોઈતો ન હતો. પક્ષકારો વચ્ચે સ્વીકાર્ય ન હતી તેવી બાબતના હકીકતલક્ષી પાસાઓમાં જઈને હાઇકોર્ટે કાયદાની ભૂલ કરી છે. સામાવાળા નં. ૧ (આરોપી) એ સ્વીકાર્યું હતું કે તેણે ફરિયાદી દ્વારા જારી કરાયેલ નોટિસનો જવાબ આપ્યો હતો, તેમ છતાં એન.આઈ. એક્ટની કલમ ૧૩૮(બી) નું પાલન થયું નથી તેવું અવલોકન કરીને હાઇકોર્ટે વધુ ભૂલ કરી છે. તેમજ, માંગણી નોટિસ પર સહી કરનાર વ્યક્તિ ફરિયાદી કંપની દ્વારા અધિકૃત હતી કે નહીં તે હકીકત પણ તેની સમક્ષ ફરિયાદી દ્વારા આવી તકરારનો વિરોધ કરવામાં આવ્યો હોય ત્યારે ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળના તેના અધિકારક્ષેત્રમાં હાઇકોર્ટ દ્વારા ચકાસી શકાઈ ન હોત.

૧૪. છેલ્લે, સામાવાળા નં. ૧ વતી એવી તકરાર કરવામાં આવી છે કે આ ફંડ્સની અપૂર્ણતાનો કેસ ન હતો, તેથી, એન.આઈ. એક્ટની કલમ ૧૩૮ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનાના ઘટકો બનતા નથી. અમે સામાવાળા નં. ૧ ના વિદ્વાન વકીલની તકરાર સ્વીકારવા તૈયાર નથી. આ સંબંધમાં, એ ઉલ્લેખ કરવો પૂરતો છે કે પલ્સિવ ટેકનોલોજીસ પ્રા. લિમિટેડ વિરુદ્ધ ગુજરાત

રાજ્ય[૩] ના કેસમાં, આ અદાલતે અગાઉથી જ ઠરાવ્યું છે કે બેંકરને આપવામાં આવેલ "સ્ટોપ પેમેન્ટ" ની સૂચના આરોપીને એન.આઈ. એક્ટની કલમ ૧૩૮ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે જવાબદાર ઠેરવવા માટે પૂરતી હોઈ શકે છે. અગાઉ પણ મોદી સિમેન્ટ્સ લિમિટેડ વિરુદ્ધ કુચિલ કુમાર નંદી[૪] માં, આ અદાલતે સ્પષ્ટ કર્યું છે કે જો સ્ટોપ પેમેન્ટની સૂચનાને કારણે ચેક વાળવટાવ્યો (અસ્વીકૃત) પરત થાય તો પણ એન.આઈ. એક્ટની કલમ ૧૩૮ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનો લાગુ પડે છે.

૧૫. ઉપર ચર્ચા કરેલા કારણોસર, અમને જણાય છે કે વિવાદિત હતા તેવા આરોપીઓના હકીકતલક્ષી બચાવને સ્વીકારીને ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને એન.આઈ. એક્ટની કલમ ૧૩૮ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના સંબંધમાં અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી ફોજદારી ફરિયાદોને રદ કરીને હાઈકોર્ટે કાયદાની ગંભીર ભૂલ કરી છે. આવા બચાવ, જો ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ લેવામાં આવે તો, પુરાવા નોંધ્યા પછી, વધુ સારી રીતે મૂલ્યાંકન કરી શકાય છે.”

(૧૨) હાલના કેસમાં, સામાવાળા દ્વારા અરજદારોને તારીખ ૦૯.૦૯.૨૦૧૫ ના રોજ પરત આવેલા ચેક માટે તારીખ ૨૨.૦૯.૨૦૧૫ ના રોજ, તારીખ ૧૯.૧૧.૨૦૧૫ ના રોજ પરત આવેલા ચેક માટે તારીખ ૨૭.૧૧.૨૦૧૫ ના રોજ, તારીખ ૦૭.૧૦.૨૦૧૫ ના રોજ પરત આવેલા ચેક માટે તારીખ ૨૮.૧૦.૨૦૧૫ ના રોજ, તારીખ ૨૫.૦૨.૨૦૧૬ ના રોજ પરત આવેલા ચેક માટે તારીખ

૧૪.૦૩.૨૦૧૬ ના રોજ અને તારીખ ૧૬.૦૪.૨૦૧૬ ના રોજ પરત આવેલા ચેક માટે તારીખ ૧૦.૦૫.૨૦૧૬ ના રોજ વિવિધ નોટિસો પાઠવવામાં આવી છે. અરજદારોએ સિકા (SICA) ની કલમ ૨૨ હેઠળ પસાર કરાયેલ તારીખ ૧૩.૦૮.૨૦૧૫ ના હુકમ પર આધાર રાખ્યો છે. કુસુમ ઇન્ગોટ્સ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે ઠરાવ્યું છે કે “સિકા (SICA) ની કલમ ૨૨ કોઈ કંપની અથવા તેના ડિરેક્ટરો સામે એન.આઈ. એક્ટની કલમ ૧૩૮ હેઠળના ગુનાના આક્ષેપો પર ફોજદારી કેસ દાખલ કરવા અને આગળ ચલાવવા માટે કોઈ કાનૂની અવરોધ ઊભો કરતી નથી. સદર કલમનું અમે જે રીતે વાંચન કરીએ છીએ તે મુજબ તે માત્ર કંપનીના દેવાની વસૂલાત માટે કંપનીની અસ્કયામતોના નિકાલ સામે જ પ્રતિબંધ ઊભો કરે છે.”. આમ, એન.આઈ. એક્ટની કલમ ૧૩૮ ની જોગવાઈઓ દંડાત્મક પ્રકારની છે અને તેથી, સિકા (SICA) ની કલમ ૨૨ હેઠળની કાર્યવાહી આવી કાર્યવાહી સુધી વિસ્તારી શકાય નહીં. કાયદા અને હકીકતનો એ પ્રશ્ન કે શું તારીખ ૧૩.૦૮.૨૦૧૫ નો હુકમ અરજદારને એન.આઈ. એક્ટની કલમ ૧૩૮ ની કઠોરતામાંથી બચાવશે કે કેમ તે માત્ર ટ્રાયલની કાર્યવાહી દરમિયાન જ ચકાસી શકાય છે.

(૧૩) આમ, ઉપરોક્ત વિશ્લેષણ અને અવલોકનોની પૃષ્ઠભૂમિ પર, આરોપી નં. ૫ સિવાયની, હાલની રિટ પિટિશનો નિષ્ફળ જાય છે. નોટિસ ૨૬ (ડિસ્ચાર્જ) કરવામાં આવે છે.

વિશેષ હુકમ

ચુકાદો લખાવ્યા બાદ, અરજદારો વતી વિદ્વાન વકીલ શ્રી પી.પી. મજમુદારે કાર્યવાહીની મનાઈ (સ્ટે) લંબાવવા માટે વિનંતી કરી છે. વિદ્વાન વકીલ શ્રી નાયરે એવી રજૂઆત કરીને તેનો ભારપૂર્વક વિરોધ કર્યો છે કે અદાલત રિટ અપ્લિકેશનો ગ્રાહ્ય રાખવા તૈયાર ન હોવાથી, વચગાળાની રાહત લંબાવી શકાય નહીં.

ઉપરોક્ત અવલોકનોને ધ્યાને લેતાં, વિનંતી ગ્રાહ્ય રાખવામાં આવતી નથી. તદનુસાર, અરજ આથી નકારવામાં આવે છે.

સહી/-

(એ.એસ. સુપેહિયા, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.